

تاریخ مختصر ترکیه (۱۸۰۰ - ۲۰۱۲)

حسن هاشم کاپت

مترجمان: حسن صادقی و مصطفی مخرمی

۱۳۹۹

سرشناسه: کاریات، کمال Karpat, Kemal H.

عنوان و نام پدیدآور: تاریخ مختصر ترکیه (۱۸۰۰-۲۰۱۲)/ کمال هاشم کاریات؛ مترجمان: حسن صادقیان و مصطفی محرمی.

مشخصات نشر: تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: سیزده، ۴۲۲ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۳۶-۸۸۲-۱

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: عنوان اصلی: Kısaca Türkiye Tarihi, 1800-2012, 2013.

موضوع: جنگ جهانی اول، ۱۹۱۴-۱۹۱۸ م. -- ترکیه

World War, 1914-1918 -- Turkey موضوع:

موضوع: ترکیه -- تاریخ -- ۱۹۱۸-۱۹۶۰ م.

Turkey -- History -- 1918-1960 موضوع:

موضوع: ترکیه -- تاریخ -- انقلاب، ۱۹۱۸-۱۹۲۳ م.

Turkey -- History -- Revolution, 1918 - 1923 موضوع:

موضوع: ترکیه -- سیاست و حکومت -- ۱۹۱۸-۱۹۶۰ م.

Turkey -- Politics and Government -- 1918 - 1960 موضوع:

موضوع: ترکیه -- سیاست و حکومت -- ۱۹۸۰ م. -

Turkey -- Politics and Government -- 1980 موضوع:

موضوع: ترکیه -- تاریخ -- قرن ۱۹ م.

Turkey -- History -- 19th century موضوع:

شناسه افزوده: صادقیان، حسن، ۱۳۶۴- مترجم

شناسه افزوده: محرمی، مصطفی، ۱۳۶۳- مترجم

رده‌بندی کنگره: D5۲۰

رده‌بندی دیویی: ۹۴۰/۴۲۵

شماره کتابشناسی ملی: ۵۸۵۲۵۷۹

تاریخ مختصر ترکیه

(۱۸۰۰ - ۲۰۱۲)

ترجمه: کمال هاشم کاریات

مترجمان: حسن صادقیان و مصطفی محرمی

پیشگفتار: ۱۳۹۹

شماره: ۱۰۰۰ نسخه

حروفچینی و آماده‌سازی: انتشارات علمی و فرهنگی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی کتیبه

حق چاپ محفوظ است.

انتشارات
علمی و فرهنگی

اداره مرکزی و مرکز پخش: خیابان نلسون ماندلا (افریقا)، چهارراه حقانی (جهان کوی)، طرح

کمان، پلاک ۲۵؛ کدپستی: ۱۵۱۸۷۳۶۳۱۳؛ صندوق پستی: ۹۶۴۷-۱۵۸۷۵؛ تلفن مرکزی:

۷۰-۸۸۷۷۴۵۶۹؛ فکس: ۸۸۷۷۴۵۷۲؛ تلفن مرکز پخش: ۸۸۸۸۰۱۵۲؛ فکس: ۸۸۸۸۰۱۵۱

آدرس اینترنتی: www.elmifarhangi.ir info@elmifarhangi.ir

وبسایت فروش آنلاین: www.elmifarhangi.com

فروشگاه مرکزی (پرندۀ آبی): خیابان نلسون ماندلا (افریقا)، بین بلوار گلشهر و ناهید، کوچه گلفام،

پلاک ۷۲؛ تلفن: ۳-۲۲۰۲۴۱۴۰

فروشگاه یک: خیابان انقلاب، روبه‌روی در اصلی دانشگاه تهران؛ تلفن: ۱۶-۶۶۹۶۳۸۱۵ و ۶۶۴۰۰۷۸۶

فروشگاه دو: میدان هفت‌تیر، خیابان کریمخان زند، بین قائم مقام فراهانی و خردمند، پلاک ۱۳؛

تلفن: ۷-۸۸۳۴۳۸۰۶

فهرست مطالب

درباره نویسنده.....	نه
پیشگفتار.....	یازده

بخش اول: مدرن شدن عثمانی و فروپاشی امپراتوری (۱۸۰۰-۱۹۱۸)

فصل اول: نخستین اقدامات اصلاح گرایان (۱۸۰۰-۱۸۳۹).....	۳
نظم تمرکزگرای جدید.....	۶
جنبش نظام جدید.....	۱۰
پیشرفت های سیاسی.....	۱۲
تحول اقتصادی و اجتماعی؛ اشراف و حکومت مرکزی.....	۱۸
نظام جدید و پیشرفت های خارجی.....	۲۱
پایان طبقه اشراف، اصلاح گرایی و مدرنیسم در معنای اروپایی.....	۲۵
عوامل اقتصادی و اجتماعی قیام ها، ملی گرایی و شورش یونان.....	۳۰
وضعیت ابتدایی جنبش های اصلاحی (۱۸۰۰-۱۸۳۹).....	۳۸

فصل دوم: دوره تنظیمات (۱۸۳۹-۱۸۷۶).....	۴۵
--	----

دستاوردهای تنظیمات (۱۸۳۹-۱۸۵۶)..... ۴۵

پایان دوره تنظیمات: سلطنت سلطان عبدالعزیز (۱۸۶۱-۱۸۷۶)..... ۵۷

فصل سوم: دوره سلطان عبدالحمید (۱۸۷۶-۱۹۰۸)..... ۷۵

پیشرفت‌های عرصه سیاست خارجی..... ۷۶

تحول اجتماعی - اقتصادی و مهاجرت‌ها..... ۸۴

شروطه اول و حیات سیاسی جدید..... ۹۱

فصل چهارم: دوره اتحاد و ترقی (۱۹۰۸-۱۹۱۸)..... ۹۵

دوره اول (۱۹۰۹-۱۹۰۸)..... ۹۷

دوره دوم (۱۹۱۳-۱۹۰۹)..... ۱۰۲

دوره سوم (۱۹۱۳-۱۹۰۸)..... ۱۰۹

نگاه کلی به دوره اتحاد و ترقی..... ۱۱۶

تحول در عرصه دولت ملی و ملی‌گرایی..... ۱۲۱

بخش دوم: تأسیس نظام جمهوری و ورود به حیات چندحزبی (۱۹۱۸-۱۹۶۰)

فصل پنجم: جنبش‌های ملی (۱۹۲۲-۱۹۱۸)..... ۱۳۱

اشغال‌های خارجی و جنبش‌های مقاومت..... ۱۳۱

دوره رهبری مصطفی کمال پاشا (آتاتورک) و کنش‌ها..... ۱۴۰

مجلس ملی کبیر و استقرار اراده ملی..... ۱۴۷

عملیات نظامی و غلبه ملی..... ۱۵۷

فصل ششم: دوره اصلاحات (۱۹۲۳-۱۹۳۸)..... ۱۶۹

بازتعریف هویت ملی..... ۱۶۹

مبانی فکری دسته‌بندی‌های سیاسی..... ۱۷۳

پیشرفت‌های سیاسی و اقتصادی (۱۹۲۸-۱۹۳۸)..... ۱۸۵

فصل هفتم: دوره اینؤنو و گذر به دموکراسی (۱۹۳۸-۱۹۵۰)..... ۱۹۵

فصل هشتم: دوره حضور حزب دموکرات در دولت (۱۹۵۰-۱۹۶۰)..... ۲۰۷

بخش سوم: دموکراسی واقعی و جست‌وجوی هویت واقعی
(۱۹۶۱-۲۰۱۲)

فصل نهم: چارچوب کلی: جماعت، ملت و قدرت‌گیری طبقه متوسط
آفاتولی..... ۲۱۹

فصل دهم: جست‌وجوی دموکراسی در سایه قیمومت نظامی
(۱۹۶۱-۱۹۷۱)..... ۲۳۱

تحولات در ر운 حزب جمهوری خواه خلق..... ۲۴۴

فصل یازدهم: پیچیدگی ائتلافی (۱۹۷۱-۱۹۸۰)..... ۲۵۵

فصل دوازدهم: به سوی دوره جدید: کودتای ۱۲ سپتامبر ۱۹۸۰..... ۲۶۷

فصل سیزدهم: دوره تورگوت اوزال بازگشت به خویشن و عادی‌سازی
امور (۱۹۸۳-۱۹۹۳)..... ۲۷۷

فصل چهاردهم: جست‌وجوی اصالت و هویت واقعی، و اسلام..... ۲۸۹
جنبش دیدگاه ملی..... ۲۹۵

فصل پانزدهم: افول نظم سابق و گرایش به ظهور یک نظم جدید
(۱۹۹۳-۲۰۰۲)..... ۲۹۹

فصل شانزدهم: حاکمیت حزب عدالت و توسعه (۲۰۰۲-۲۰۱۲)..... ۳۰۹

محفل روشنفکران و پیوند ترک و اسلام..... ۳۱۷

گذر از ایدئولوژی به واقعیت‌های کشور..... ۳۱۸

تحولات در عرصه سیاست..... ۳۲۶

پیشگفتار

اگر تاریخ ترکیه را به صورت یک کل در نظر بگیریم، می‌توانیم سازگاری ارزش‌های اجتماعی و فرهنگی با تغییرات سیاسی، و دگرگونی و تحول آن‌ها را به دست آوریم. تاریخ ترکیه از زمان اعلام برقراری نظام جمهوری و به ویژه از سال ۱۹۳۲ تا دهه ۱۹۵۰ - حتی به عقیده برخی، پس از آن - با هدف ایجاد انسان و اجتماع جدیدی منفک از تاریخ عثمانی و اسلامی، ارزیابی شده است. هرچند این تصمیم دولت تک‌حزبی نتوانست تمام را کلی از تاریخ و گذشته خود جدا کند، اندیشه و تفکر تاریخی ترکیه را در بسیاری جهات تحت تأثیر قرار داد. اگرچه این تأثیر در طول زمان کاهش یافته است، همچنان ادامه دارد. برای یک تاریخ‌نگار، نوشتن تاریخی علمی و بدون غرض طبق اندیشه و عقاید خود، که از همه قالب‌های ایدئولوژیک و ارزشی یک گروه اجتماعی مبرا باشد، کاری ممکن اما دشوار است.

کتاب حاضر تلاش می‌کند تاریخ ترکیه را از زمان تغییرات بنیادین دولت عثمانی در قرن نوزدهم و دورهٔ جمهوریت به هم پیوند زند و در چارچوب این تغییر و تحولات بررسی کند. این کتاب

رخدادها و تحولات ترکیه را از سال ۱۸۰۰ تا ۲۰۱۲ بررسی کرده و با چشم‌پوشی از جزئیات، تا حد امکان رخدادها و تحولات اصلی را در کانون توجه خود نشانده است. همچنین در مورد این وقایع - تأثیر مهاجرت‌ها بر ملی‌گرایی در میان غیرمسلمانان ساکن بالکان و دیگران - و چگونگی تبدیل بخش مسلمان عثمانی از شکل «جماعت» به «ملت» نیز بررسی‌هایی انجام شده است. این تحولات در کنار نظامی دینی، عقیدتی و هویتی، در طول فرایند مدرنیزاسیون، تبدیل به یک منبع هویتی ملی‌گرایی سیاسی شده و به شکل‌گیری یک دولت ملی در ترکیه کمک کرده است. چنین نگرشی شاید نه با دیدگاه رسمی همخوانی داشته باشد، نه با دیدگاه‌های سوسیالیست‌ها، ملی‌گرایان لائیک، ملی‌گرایان متعصب و کمالیست‌های متعصب و لیبرال؛ اما به مرور زمان بر تعداد کسانی که قصد دارند به تمام تاریخ ترکیه نظر افکنند و طرفدار مدرنیزاسیون، سکولار و منطبق با تاریخ، سیاست و فرهنگ ترکیه هستند افزود می‌شود. یکی دیگر از اهداف این کتاب، حمایت از یک رویکرد پندبوعی است.

کتاب تاریخی اگر دارای محتوای نظری و بنیادین مفصل باشد، به دلیل حجم زیاد، مخاطبان بسیار کمی خواهد داشت. امروزه در بازار کتاب، علاقه مخاطبان بیشتر به خواندن کتاب‌های تاریخی پرفرمدار چندصدصفحه‌ای است. در مقابل، مناسب‌ترین کتاب‌های چندجلدی بسیار ارزشمند کمتر خوانده می‌شوند. برای مثال مترجمان به کتاب نه‌جلدی بسیار ارزشمند محمود گل‌اوغلو با عنوان تاریخ جمهوری ترکیه اشاره کرد. البته در سال‌های اخیر علاقه به کتاب‌های تاریخی که به تفصیل جمهوری ترکیه را بررسی کرده‌اند بیشتر شده است که این نیز نشانگر بالا رفتن سطح روشنفکری در ترکیه است. در همین راستا می‌توان به کتاب نه‌صدصفحه‌ای سیاسی شدن اسلام

اشاره کرد که مفصلاً نحوه تغییر و تحولات دولت عثمانی و تبدیل آن به جمهوری فعلی ترکیه را تشریح می کند و به چاپ سوم رسیده است. در این کتاب نیز بسیاری از موضوعات به همان شکلی که در کتاب سیاسی شدن اسلام به تفصیل شرح داده شده، آمده است. نقد پروفیسور فروز احمد، مورخ مشهور، درباره کتاب سیاسی شدن اسلام می تواند زاویه دید مناسبی در این زمینه ارائه کند. کتاب سیاسی شدن اسلام مهم ترین اثر برگرفته از ذهن و تفکر کمال کارپات، یکی از مهم ترین اندیشمندان ترکیه، است که سال ها با تحقیقات خود، در حوزه علوم سیاسی و اجتماعی ترکیه مؤثر واقع شده است. نویسنده در این کتاب بررسی تغییرات سیاسی و اجتماعی - فرهنگی دولت عثمانی از زمان ظهور تا فروردین پاشی آن تلاش می کند اسلام را هم به عنوان هویت مفروض بران محظوظ از هستی جامعه و هم به عنوان بنیاد حامی رشد فرهنگی و تغییر معرفی کند.

در این اثر، به ویژه به بررسی سیاست خارجی سلطان عبدالحمید دوم در اواخر دوره امپراتوری عثمانی از منظر حفظ یکپارچگی دولت، ساماندهی مجدد نظام آموزشی و افزایش قدرت سیاسی سلطنت پرداخته شده است. کارپات ضمن بررسی تحولات روزهای پایانی نهاد سلطنت، تأثیر اقدامات استبدادآمیز آن سلطان در تغییر و تحولات نظام سیاسی و پایه گذاری افکار آزادی خواهانه در سطح گسترده را در یک چارچوب فکری مد نظر قرار می دهد. وی در اثر حاضر بر این باور است که امروزه اکثریت ترک های جمهوری ترکیه، میانه رو و واجد اندیشه های مدرن، مرفی و دموکراتیک هستند و صرف نظر از ادا یا ترک فرایض دینی، مسلمان اند. به زعم وی، در ترکیه مفاهیمی مثل مدرنیسم، دموکراسی و اسلام در تقابل با یکدیگر قرار ندارند، بلکه مکمل همدیگرند.